



## Minnisblað

**Viðtakandi** Velferðarnefnd Alþingis  
**Sendandi** Mennta- og barnamálaráðuneytið

**Dagsetning** 13.10.2026  
**Málsnúmer** MRN26080306

### Vegna tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna til ársins 2030 (158. lögb – 75. mál)

Velferðarnefnd Alþingis óskaði eftir minnisblaði frá mennta- og barnamálaráðuneytinu vegna umsagna sem bárust um tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna til ársins 2030. Sérstaklega var óskað eftir viðbrögðum við umsögnum Landssamtakanna Proskahjálpar og Sambands íslenskra sveitarfélaga. Þá var óskað eftir viðbrögðum ráðuneytisins við öðrum athugasemdum sem ráðuneytið telur brýnt að bregðast efnislega við.

#### Almennt um umsagnir

Alls bárust 17 umsagnir frá fjölbreyttum hópi aðila, þar á meðal einstaklingum, félagasamtökum og landshlutasamtökum. Umsagnaraðilar lýsa almennt stuðningi við markmið stefnunnar um snemmtæka, samfellda og barnvæna þjónustu og við þær aðgerðir sem framkvæmdaáætlunin felur í sér.

Í umsögnunum koma fram gagnlegar ábendingar sem mikilvægt er að hafa til hliðsjónar við innleiðingu framkvæmdaáætlunarinnar, verði hún samþykkt. Þar má nefna mikilvægi þess að taka mið af byggðasjónarmiðum við framkvæmd aðgerða og greininga og að nýta þá grunna sem þegar hefur verið lagður í ýmsum verkefnum. Í því sambandi má benda á kortlagningu sem hafin er vegna aðgerðar 9 um yfirsýn yfir stigskipta þjónustu hjá sveitarfélögum og ríki.

Einnig koma fram óskir um að tilteknir aðilar verði nefndir sem samstarfsaðilar. Samstarfsaðilar eru eingöngu tilgreindir í dæmaskyni og er því ekki um tæmandi upptalningu að ræða. Ráðuneytið þakkar ábendingarnar og mun taka mið af þeim þegar vinna við einstakar aðgerðir hefst.

Við mat á umsögnunum þarf að hafa í huga að lög nr. 86/2021, um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna (hér eftir farsældarlögin), fjalla ekki um uppbyggingu eða veitingu einstakra þjónustuúrræða. Lögin skapa fyrst og fremst umgjörð um samspil þeirra kerfa sem þegar bera ábyrgð á þjónustu við börn og um samfellda og samhæfða þjónustu án hindrana. Framkvæmdaáætlunin beinist því að samstarfi, ábyrgðarskiptingu, upplýsingamiðlun, þjónustuferlum og því hvernig börnum er veitt þjónusta þvert á kerfi, en ekki að einstökum úrræðum, mönnun eða þjónustuframboði innan hvers málaflokks.

#### Umsögn Landssamtakanna Proskahjálpar

Í nokkrum umsögnum er lagt til að fötluð börn verði sérstaklega tilgreind í aðgerðunum. Í umsögn Landssamtakanna Proskahjálpar er sérstaklega fjallað um réttindi fatlaðra barna. Samtökin telja að vísa þurfi skýrar til samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks (hér eftir samningurinn um réttindi fatlaðs fólks), nefna fötluð börn sérstaklega í stefnunni og efla þátttöku þeirra og hagsmunasamtaka þeirra í framkvæmd hennar.

Ráðuneytið tekur undir að huga skuli sérstaklega að aðstæðum fatlaðra barna og fjölskyldna þeirra, einkum þeirra sem standa höllum fæti. Í tillögunni er víðað fjallað um börn í viðkvæmri stöðu, og í greinargerð með henni er tekið fram að þar sé einkum átt við fötluð börn, börn með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn og börn frá tekjulágum heimilum.

Ráðuneytið vísar jafnframt til minnisblaðs síns til velferðarnefndar, dags. 18. maí 2026, vegna tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun um farsæld barna til ársins 2030 (157. lögb – 579. mál). Þar kemur fram að þingsályktunartillagan feli í sér almenna stefnu um farsæld barna og að í greinargerð hennar séu skýrð tengsl stefnunnar við samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins (hér eftir Barnasáttmálinn). Í Barnasáttmálanum er sérstaklega fjallað um réttindi fatlaðra barna (23. gr.). Að mati ráðuneytisins er tekið fullt tillit til stöðu fatlaðra barna í þingsályktunartillögunni.

Verði tillagan samþykkt mun ráðuneytið við innleiðingu aðgerðanna taka mið af skyldum stjórnvalda samkvæmt viðeigandi mannréttindasamningum, þar á meðal Barnasáttmálanum og samningnum um réttindi fatlaðs fólks. Jafnframt verður leitast við að tryggja þátttöku fatlaðra barna og hagsmunasamtaka þeirra í framkvæmd aðgerðanna, eftir því sem við á.

### Umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga

Samband íslenskra sveitarfélaga telur að innleiðingu farsældarlaganna sé ekki lokið og að ótímabært sé að draga úr fjárframlögum til sveitarfélaga áður en raunkostnaður hafi verið metinn og fjármögnun endurskoðuð í samráði ríkis og sveitarfélaga. Sambærilegar ábendingar koma fram í fleiri umsögnum.

Ráðuneytið áréttar að þingsályktunartillagan og frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027 eru tvö aðskilin mál. Stefnunni og framkvæmdaáætluninni er ætlað að styðja við innleiðingu farsældarlaganna, en þær fjalla hvorki um einstök úrræði né fjárframlög til sveitarfélaga vegna innleiðingarinnar.

### Samantekt

Ráðuneytið telur að umsagnirnar styðji meginmarkmið tillögunnar um heildstæða, samþætta og réttindamiðaða nálgun í þágu farsældar barna. Umsagnirnar draga fram mikilvæg sjónarmið ýmissa hagsmunaaðila um stefnuna en ráðuneytið telur að umsagnirnar kalli ekki á breytingar á tillögunni. Umsagnir verðar hafðar til hliðsjónar við innleiðingu á þingsályktunarinnar, verði hún samþykkt, einkum að því er varðar stöðu fatlaðra barna, hlutverki farsældarráða, persónuvernd, og jafnt aðgengi barna að þjónustu og þátttöku óháð búsetu.